

Pridplata

na ciltu god 1 fr.
na pol. god. 50 n.
Za stranu zemlju
1 fr. 25 nov.
Izlazi svake dru-
ge nedilje u
Četvrtak.

BUNJEVAČKA I ŠOKAČKA VILA.

List za pouku, zabavu i gazdinstvo.

Oglasi se prima-
ju po navadnoj
cini. Rukopisi ne-
ka se šalju u na-
plaćenom pismu.
Dopisi bez podpi-
sa se neprimaju.
Dopisi se nevr-
ćaju.

God. III. U Kalači

U Četvrtak 11. Rujna. 1873.

Broj 22.

U SPOMENAR NA RAZSTANKU.

Ah! da tužna za me danka,
Tužna danka od razstanka,
U tom tebe, Zlato milo,
Sad ostavljam moja Vilo!

Ne mogu ti preveliku
Odkrit žalost srca moga,
Srca moga pretužnoga,
Rieči mru mi na jeziku.

Slatka dušo duše moje!
Upitaj ti srce svoje,
Kako ti je, kad što ljubiš,
Pak to moraš da izgubiš?

Srce će ti kazat vierno,
Kako j' gorko i čemerno
Milo i drago obljubiti,
Pak ga morat izgubiti,

Od ljubicah koje meni
Proljotos si ti nabrala,
I ljubavi u znak dala,
Spletah vienac taj ljuveni.

On ljubavi nek milena
Jedina ti uspomena
Na razstanku bude tomu,
O! razstanku pretužnomu.

Ljubavi jest vierne znamen
Ljubičica; tako grudi
Nek ljubavi vierne plamen
Viek ti puni, vierna budi.

Vierna budi, ljubi mene
Tako žarko postojano,
Kao što moje srce vene
Sad za tobom moja rano!

Sbogom oči, — usta slatka, —
Sbogom ruke — razgovori, —
Sreća moja bješe kratka —
Bogom moji svi uzori!

Hoćel' opet sreća dati,
Da ću vas moć uživati?
Neznam! — ah rad tog se mućim,
Možda se za uvijek lućim . . .

Oh! Draginjo i Milinko,
Sbogom moja ti jedinko!
Ljubav našu u pameti
Drž'i mene viek se sjeti,

A moja će uvijek misao
Okol' tebe dušo bditi,
I živio il izdisao,
Tvoj ću viekom dragan biti! —
Dragoljub.

CRKVA I ŠKULA.

II.

Neznamo jel to baš namijenjeno čovičanstvu da od zla do nedraga tumara, al vidimo da mu vodje neidju onim putem — koji vodi blaženstvu, to je čudnovato što svaki vodja hoće da se pokaže mudriim od Isusa, pak uvijek zailazi drugim putem neidje s onim skojim je Isus išao. Uviek razdvajaju Boga i Čovjeka, pak ako im i ne govore rieči al očituju djela, da oni po drugom Bogu stvaraju vieru, a po drugom znanost. Što ni je drugo nego tvrditi, da oko može bez sunca viditi, ili sunce bez oka prilike u glavi čovčijoj stvarati.

Viera i znanost iz jednog zdenca izviru i to je sve moćni i sveznani Bog, i kako postaju uz jednu pravu, krive vire, uz jednu pravu znanost kriva mnienja, i to sve po čoviku komu je Bog ostavio slobodu umovanja. I slobodu osičanja, tu slobodu oni hoće da u sponse vežu koji crkvu bez škole, ili škulu bez crkve zidjaju.

Kukavan je onaj učenjak koji misli: da će čovjeka srce zadovoljit osamljena znanost, košto i onaj svećenik, koji maieje: da će čovika kruhom nahranit sama viera. Čovjeku je naloženo: da Boga moli i radi, i koji ovo dvoje razdvaja, taj nije prijatelj čovjeku, već mu je najveći zlotvor. Jerbo kako onaj ubia čovjeka koji ga od molitve tako i onaj koji, ga od rada zausteže.

Usljed čega mora, on imati crkvu gdje se moliti i mora imati tvornicu gdje raditi, a ta tvornica u kojoj se svaki čovjek za umni umjetni i viešt rad pripravlja to je škula.

Valjalo bi dakle da svakdi gdjeje čovjek svoj stan uzdigao ima i crkvu i škulu, i tako čine mudri naselnici, prije svega prave crkvu i škulu no to naši slavni nisu dosad

činili, već na nikoji mjesti napravili su crkvu bez škole, ili su ovu bez one zidjali, i gdje su ovako radili, tu će se svaki čovjek koji znade razmatrat i prosudjivat osvidočiti: da takva občina nije do obrazovanja i ozbilne prosvite nikad stigla.

No to nije uvijek sbog toga ovako bivalo, što občina nebi želila obadvoje udomaćiti, već što nije snage za obadvoje imala, buduće su občine u ovom pogledu pojedinim osobam slične, i majih i bogati, i siromašnih ovim se može dakle občina opravdat, al time se neće naknadit ono štoje propušteno. Nemožemo zadosno opetovat: da crkva i škula na jednu svrhu djeluju, i to zemaljsko i viečnje ublaženje čovjeka, koje djelovanje onda je samo uspješno ako je u zajednici vršeno.

Pojedinice i jedna i druga može šta za čovjeka namaknit, al da taj čovjek nauči mudro umovat i pošteno osičat, na toje potrebna zajednička crkve i škole tvorba. Odud se već vidi: da oni nisu prijatelji ljudstvu, koji škulu od crkve razstavljaju, oni razdvajaju Boga i čovjeka, pak uose prid svojim očima čovjeka umnog bez sreća, ili čovjeka poštena srca koji neući umovati, jedan se i drugi varaju jel ne diluju po čovjeka kako ga je Bog stvorio i da živi odredio, već za čovjeka po njihovom ukusu skrojena, a kako čovjek nije kadar čovjeka stvoriti, tako nije kadar ni njegov izobraziti, da pravedno umuje, i pošteno osiča, ako drugim putem udari, i ne kršćanskim.

Crkvu i Školu, nije čovjek izmudrovao već je Bog u ljudstvo usnovao, kako prije Isusa nije bilo u pravom smislu crkve, koja bi sav siet obgrlila, tako nije bilo ni škole, koja je svakom čovjeku bez razlike vrata otvorila, crkve i škole jedini snovatelj je Isus, ko dakle jednu od druge dieli, taj djeluje proti Isusu, a na tog je izustjena sudbina da: će past na kamen ili će kamen na njegov past, al će se na svaki

način smrvit. Dakle vojujemo za crkvu i školu zajedno ako želimo naš rod duševno i materialno spasiti.

Al kako rekosmo, nije svaka obćina u takom stanju da može i crkvu i školu na jedanput sagrađiti, i to pod različitim krovu, al buduć se obadvie i takvim obćinam potrebne, to valja po mogućstvu činiti neka sagrađimo škulu, i u škulu oltar umetnemo sa svim onim, što služba božja potrebuje, što se u poslene dneve kad se škulari tablicam zakrili, pak se dieca u školi uče a svetkom i u drugih nećudorednosti, ko voda razlivala, po radinskih obitelih, da nije riedko u svakoj petoj kući naći, ćeljadi koji su se na djubrištu vinćali, pak odhranjivaju diecu, koja će uznice napunjavat, i svoji čini poštene ljude zagrozit.

Da ovako činimo na koliko bi naše obćine u prosviet napridnie bile: da ovakve erkvoškule zidjamo po salaši, nebi nas ta sramota stigla: da najodličnii familiah oći sad neimaju pravo biranja politićkih. Nebi nas oćnila žalostna istina: da se nalaze ljudi koji do svoje ženitbe nikad popa ni učitelja poslušali nisu — nebi se opasnost nećudorednosti, ko voda razlivala, po radinskih obitelih, da nije riedko u svakoj petoj kući naći, ćeljadi koji su se na djubrištu vinćali, pak odhranjivaju diecu, koja će uznice napunjavat, i svoji čini poštene ljude zagrozit.

Ta da su vam onako na pustarama zidjane crkvo, — škole, više bi vam svietlosti uma, — i plemenitosti osićanja urodile, nego da ih, ovako košto su sad škole ponamiestjane u svakom salašu imate. Ako i nebi imali svagdi popa, mogli bi imat u okolišu misionara, koji bi svake nedlje u drugoj ovako zidjanoj crkvo — škuli bogoštovje vršio, pouke Evgangjeoske dielio bez puka neima službe božje a bez popa neima posvetilišta, crkva i škola po svećeniku i učitelju skopćava Nebo sa zemljom, i Boga s ćoviekom.

D O P I S I.

Balaton-Füred. 11-og Srpnja. To je more magjarsko 12 milja dugaćko. Nije tajiti, da to nije najmanja dika naše domovine, jel more je odnas daleko, a kad ćovik štje da more dvie trećine ćilog zemljokruga zauzima, to se naravno uzbudi u njemu živa želja, ovo kadgod viditi; koju sad već nije tako teško izpuniti, od kad su željeznice ćoviku brzia, krila nastavile, nego što su prije bile noge i najuzoritii ih konja. Manjim troškom novca i vremena može sad svaki dostići, da se na gledanju mora izdovolji. Buduć je Balaton mala velkog mora prilika. Jedno samo valja žaliti. Što naši velikaši nisu dosad ovog jezera glas na sve strane svieta razneli, ej da su onog novca — samo deseti dio na ukrasjenje obalah Balatonovi žrtvovali, što su ga u inostranoj zemlji, po najviše neplodno potrošili, to bi Balaton sad njihovim unukom diku visio, a prostim ljudem i zanatliom silne novce u žep naneo, pol dnevnu stranu mogli su već dosad s najlipšima sgradama obastrti, gdi bi jim i obiteli priko pol godine ugodno i povoljno obitovale; za njima bi drugi ove pak i tudje zemlje bogati ljudi došli, i tu u ovom blaženom zraku za tilo zdravlje i u okrašenom vidiku oku ugodnost tražili i nalazili. Priroda nije ove obale ukrasila ili valjada je tu krasotu nehajan ćovik odneo — košto se to pokaziva u polotoku Tihanjskom; al svakdije pogodan temelj naložila da može umjetna ruka, s iskusnim umom — kitu ćvita i drveta izvesti, i nije dvojiti: da bi one zemlje ko je su i na obali plugom podorane, za posednike mnogo koristnie postale. Al žali bože naši velikaši ni u istom Füredu nisu to prid očima držali, jel i oni koji su ovde kuće i palate zidjali, svi su se na brdo penjali, kanda su se u položaju sgradah ko drugćie u dostojanstvih time nadmećali, koji ćo višlje glavu svoju uzdignuti, da ga sunce većma pripićo i vitar boljma izšiba, zato su se jedan drugom za ledji, skrili, a da su se na obali lipog Balatona izredjali u srid krasni baštah, to bi po zdravlje njihovo pogodnie bilo, i s Balatona Füredu već izdaleka — umiljati oblik podielilo. Drugćie valja rodu glas učiniti, i pripoznati: da tko može novcom i vremenom razpolagati, taj neće požaliti, što ga je u Füredu trošio, jel će u Balatonu oći, a nutarnja u dobrotvornom zraku izdovoljavati. To nije istina da sinovi svetog Bence fratrovi

Benediktini ne bi trošili, da ovu kupku sveugodniom učine, al tako mi se čini: da nisu bili srićni — u izboru vrtlara, taj neima uvižbana ukusa, i neima na krmilu upravo tako svestrana muža — koji bi znao sve tako urediti: da za bolestne i zdrave goste bude obitovanje povoljnio, što bi se i time veoma ovećavalo ako bi sve stvari — što kupaoći potribuju jeftinie, a jiće boljje i služba urednia bila, kelneri veoma odaju da samo za novac služe, a kafedžia mal ako se nije u Peći rodio, jel misli da nebi valjano bilo: ako bi se Füredjani boljjom kafom i naravnim mlikom pogostili. Jel bi ovde dulje vrijeme zaostali, pak manje novca za Peštance zaštedili, boji se valjada da bi mnogi ozdravili ako bi se u Balatonu kupali, kiselu i sladku vodu al ne surutku pili.

Stari rodoljub.

P O S L E D N J I M A R O N I T A.

(Historicka pripovjedka.)

Prirodnom krasotom prostranih ravninah, uzvišeni vinorodnih visoćinah, sumami obrašćeni gorah, i množtvom vijugajućih se bisernih potokah, izvezeni, kano ruho nevjestice mlado, divni li su ti predjeli županije Tolne. Kud pogledaš, same ljepte Božanske nakićene prirode! A na zemlji njezina prostora ćislo bielih gradovah i selah zanaša te duhom u mnogobrojne razvaline starih kulah i sgradah, kojizih vremenom oglodani tvrdi zidovi izdaju staru slavu djedovah naših, satvoriteljah njihovih.

Tko je prošetao županijom tom, i pozorno razmotrio današnje stanovništvo njezino, bit će se uvjerio iz svake starine gradovah i obćinah, da su u njoj za siedih nekoć vremenah stanovali silni puci slavonskih plemenah. Pa s jedne strane motreć po njoj krnjate rovine posutih gradovah, a s druge sadašnje potomstvo uvenula slavenstva, brzine suza rodoljuba na oko uz vapaj: ej, djedovino praotacah mojih, samo za ćas u one krajeve, da ih pitam ob uzroku propasti njihove!

Zabrack, Mućinj, Nana, Kozar, Dobrakesa, Kodgjola, Ivanka, Kurda, Murga, Cikovac, Grabovac, Manjik, Bunja, Kokoš, Zavod, Moćula, Drug, Mislja, Konja, Irig, Paka, Medina, Veljka, Duž, Janja, Šas, Nadaš, Satina, Godiša, Ristrica, Maza, Zuba, Berin, Stalka, Žabrick, Mož, Bakoca, Kovaevo, Belac, Kana, Kesa (Tót), Odan, Tomašin, Izmeu, Brkalja, Ćurak, Biorod, Nastan, Sag, Okrad, Sokol, Horhi, Šari, Egrić, Gizarda (Kistava), Adorje, Bezek, Borjad, Tengolica, Uzda, Dolina, Gorjan (Gerje), Dećence, Ćiće, Mekaćnić, Botlānji, — brojna su mjesta u starinstvu uzdignuta i napućena silnim kolenom Slavenah.

Danas ih poznamo samo po korenu slavenskom; ej, po izvoru onih božanstvenih vjekovah, kadno su naši praotći gospodovali i vjerom i riećju u zemlji ugarskoj. Oni primiše i ugostiše došljake, oni obratiše pogane na vjeru Krstovu; oni uzdićoše krunu Stjepanovu a ua njoj ćastni križ, smrtni krevet Sina Božjega i staroslavenskom gostoljubivošću udomiše prijatelje, obrnute nam danas u protivnike.

Oj djedovi slavenski! samo jednu certu iz onih doba za našu pouku! Odlanut će i sreći i duši, kojom ljubimo vas, a oplakujemo sebe.

Na svem prostorju tolnanske županije vidi mi se za nas najzanimivija okoliea, što ju paše dobrekećka i jovanaćka dolina s jedne, a poluvieneć vidinjskih gorah s druge strane. Pod glavicom tih gorah nekako u središtnoj toćki ciela vidokruga leži danas selo Ćibrak, sve do 18. vieka Žabrack zvano. Oko njega se vrte sgode naše pripoviedke.

U slici pravokuta pruža se danas Ćibrak prema Dužu i Mućinju, s kojima selima dielio je Žabrack u siedoj davnini kao susjed i dobro i zlo svake vrsti. Cestom kroz dvostruki red gojenih akacijah po debelu pjesku dolazi se od Ho-gyesza i Duža s iztoka, a Dobrakese i Kurde ponešto sa zapada u Ćibrak. Ljeti vam je rajskim milinjem ukraseno to selo. Iznad njega vinorodne planine, izpod njega potocić Kapoš i plodne ravnine, u njem silni visoki jablanovi i gos-podski perivoji, a u zabrdju, daleko na vrh sela s mućinjs-

koga kraja dražestna dolina. Povrh doline na desno tik pod gustom šumom crkva je danas sv. Ane, bāke Gospodnje, a do crkve groblje od nepamtljivih vremena.

Selo ovo nas danas malo zanima; u njem su Nijemci katolici od 900. dušah, siromaci ljudi, koji većinom zaslužuju krušac na petoj, šestoj spahinskoj pusti. Nu tim zanimivije je za nas njegovo porijeklo.

Nekada se to selo protezalo duž one krasne doline, vrh koje se uzdizao i danas uzdiže liepi dom Božji. U njem bili poizbor Srbi, nadjenuvši mu ime od množine „žabah“ kapoške okolice. Bili su to ljudi i vriedni i imući, živivši kroz sav srednji vijek sa spahijama u najljepšoj slozi. Današnjaj kat. crkvi u Čibaku položili su temelj oni. I današnje još groblje baštinitimo od njih. Cielu planinu čibrašku „Vidinj“ ozivamo po njihovih ustih. I još danas vidimo tragove kamenite ceste, kojom su putnici od Dunava išli prama Šumadiji i svim predjelom zapada. Ona se vijugala od Kurde tik čibraške starodavne hrišćanske crkve put Sekarda.

Od crkve put Mućinja na desno četvrt sata po prilici, na silnu kamenju razrovana stara „Vidinj“ grada, počiva danas o najjužnositijem vrhu ciele planine uboga slanom pokrivena koliba, odmorište utrudjenih lovaca.

Oko kolibe čistac kamen ruši se u podolje gustimi šumami obrašteno. Podaleko od nje starovjeko je hrastje, opominjajuće te na čudne sgođe groznih stolećah. U podolju bistrenac kladenac, a po rovinah debela mahovina i — ništa drugo — niemi su svjedoci davnih vremena.

Dvista hvatih od prilike otle daleko u razkošnoj dolini, danas okruženoj najzdravijim borikom, stoji jošter zub davna propela. Obrasio ga zimelen, a igrsed njega okraj zastarela kamena uzdignut je drven križ. Pred njim snimaju kape pobožni ljudi, a iza njega na razkrstju čekaju lovci zvjerad, salazeću u večerni suton s uokola amo.

Dragi Bože! mislio sam si ja nedavno na dan sv. Antuna Pustinjaka izpod kolibe amo sišavši i vruću molitvicu sladka očenaša uzdahnuvši, — dragi Bože? da mi je znati: čij bijaše ovaj grad? i tko razori ovaj krst? I muujevnom brzinom projde mi dušu nujna misao: sjećaj se Maronitah!

S njimi dakle počima i dočima ova pripoviedka.

I.
Preko visokih gorah, preko širokih mora:
Kamo ću, majko! iti žalostan brez tebe?

U XV. vieku ti se grada čibraške okolice otimala za prvenstvo: dubovački (dombovanski), dobrekeški (dobrokoški) i vidirski kod žabraka. U doba naše pripoviedke g. 1683, pokle kroz 157 punih godinah za turskoga bašovanja slomljena bjehu krila vlastelah ugarskih, nalazimo u poslednjem odvetku plemenite obitelji Gjure Dubovića, vatrena starca, gospodarom u prvom gradu. U drugom je vlastelin poštene duše Marko Dobrenić, a u Žabaskom dobrićina pučki Vid Maronić. Otle Dubin, — Dobrin, — i Vidin-grad.

Kroz neprekidno čislo dvista godinah živile su porodice tih gradovah u najljepšem prijateljstvu. Dobri i pobožni roditelji odhranjivali su svoje potomke u sladu zakona i straha Božjega, da budu ugled puku, a podpora siromaka. — Pa koje čudo, što su žabraški prasnjedoci vlastelinku staru Anku, Vidovu suprugu, nazivali „dobrom majkom.“ Ta kad je minuo dan, da na Vidingradu nebi domaćih prosjakah, koji su u starice nalazili darežljivu majčinu ruku?

U Dubovića starca bje troje djece, dvie kéeri udate, jedna u Prag za bečkoga sina, a druga u Zagreb za Stevana, potomka slavne Zrinjičeve obitelji; a treća mu Jelica, zlatokosa vila na bogatu domu. U Dobrenića nebi zakonite djece; bijaše mu pastarak, padši pred petgodinah proti Turkom pod Földvárom. A u Vida bijaše kano vita jela u gori uzrastan 18 g. star sin Vladimir.

Davno je bio vrieme, — jedva se po ustmenu predanju svojih prēdjah opominjala ova tri muža, — zlatne dobe uzajamne ljubavi, kojom su se kitili i gradovi i porodice njihove. Jer odvak se zavuko dindušmanin u svaki zakutak liepog ovog predjela, otdada stenje javno mrijenje, otdada nema starih sastanakah i očitih dogovorah. Što se

od te struke pri sastancih ovršavalo bijaše noćju, bijaše tajno. Nu zato je ipak riedka sedmica promakla, da se ova tri vierna znanca nebi vidila, za zdravlje upitala i o toku narodne stvari se uvjerila. Već njihovi stari, živući u najvećoj ljubavi, priviknivali su svoju djecu k tomu, da siročad ljube, svojād brane, a tuđina se klone. Od kolena do kolena prelazila je ova nauka na sljedbeno potomstvo. Nju su dakle zamrzili Turci, te napili gorki kalež i Vidu i, Marku i starcu Gjuri, koga u svoj okolici „pravедnim Jurićem“ zvalu.

Budući je novo ljeto jur davno odmahnuo, kako je Jurić uzev u putu Marka, svoga bi reć vršnjaka, pohodio Vida, njegovu dobru ženu i sina Vladimira, to je još pepelnice sriede usljed Jurićeva poziva: „Gjurgjev danak bratski sastanak!“ u Vidingradu zaključeno na Gjurgjevo pohoditi Dubovića godovnjaka. Još na dan nove godine grnila je rika prangijah po okolih gorah i šumah; jer je starica Anka sa svojim suprugom u prisutstvu brojnih gostih slavila rođendan jedinca si sina Vladimira. A tomu slavu prisustvovao je i njegov krstni otac fra Ivan Dodić. Od onoga pako dana u gradu mirovnost i tišnju prekida vrlo riedki gost: inače je sve u njem poslono i zadovoljno. Vid se spušta svake nedilje i Gospodnje svetkovine dole u hram Božji; a starica pohadja u njem svaki dan svoju kod Boga zaštitnicu sv. Anu. Poslje sv. mise u gradskoj kapelici sv. križa prati ju krstitej i uzgojitelj Vladimirov u grad. Vidova i fra Ivavona navadna zabava bje posjećaj okolih stanovnikah, prijateljah i nadzorstvo gospodarstva, a starićina vezivo i švelo, pradio i pranje, te siromakom ruha razdjeljivanje. I tako joj tekao dan za danom. No u teku vremena nije ona nikada s očih svrgla svoga djeteta. Vladimir je iza Boga bila najveća radost njezina na zemlji. A on je sinovskom ljubavju povećavao radost dobre svoje majke.

Nego ko što u svakoj radosti ima i dielak žalosti, da se čovjek onom neponese, a ovom nezaglibi, tako bilo i starići Anki.

Donekle je Vladimir pratio svaki korak i slušao pozorno svaku rieć dobre svoje majke; al evo od zadnjega lova, od poklaskoga naime ponediljka nit redovno dolazi k obroku, nit češće ljubi materi ruku, nit je ko prije veseo i hitar, već neka muklost, nujuost i briga zavlada duhom i srcem njegovim.

— Vide! reći će nekoga dana poslje sv. mise starica Anka; — Vide! meni se nedopada već ni tvoje, ni Vladimirovo ponašanje. Ti hodaš s častnim otcem, a za diete te ni brige kudono vas dan švrlja ja ne znam, — samo to vidim, da u njem nema više ni prijašnje pobožnosti, ni ljubavi, ni štovanja prama nam, ni straha prama Bogu. — Veli mi od jutra ključarica Kata, da mu u sobi po svu noć svieća gori. A i sluge su priemietili gledajuć mu često u sobu kroz prozor, da poduprt glavom o dvie ruke, uzdišuć, presjedjava noći kraj tinjajuće svietiljke do zore. Osim toga dol u selu već nije tajna, kako mi nedavno rekla Julka Mijatova, da mu je svakdan ravan put k Pavliji na majur. A ti znaš kakav je čovjek lovac Alizija, muž njezin. U njegovoj kući pokvarit će se diete naše.

— Daj mira, ženo! odvrti Vid, još dan dva pa ćemo mi to sve izpraviti kod Jurića Dubovića. Jelica je naša!

— Ja nemam ništa proti tomu; al mi se čini, da Jelica nije za našu kuću. Ona je kicuškinja prva; u nje je put nadvladala duh; a dje je tako tu nema blagoslova Božjega!

— Neboj se Anko, odvrti Vid, ta ni ti u njenih godinah nisi bila bolja. Sada si svietica i angeljom i fratrom dopadna. Tako će uz nas bit i ona. A ako nam sin neće, lako je s Alizijom, — nek ide trbuhom za kruhom. A bude li i Vladimir ševrdao, — prostran mu sviet.

U to pokuca netko na vratih.

— Zdravo! odzove se Vid.

— Bog vas donio častni oče! produži vlastelin pošavši u susret fra Jvanu. Ta vas već odavno očekujemo, dje ste zaboga?

— Cielu tjedna u Mućinu zamjenjivao svećenika, koj

nam iz Saksarda donio užasnih novinah.

— Ah! dragi oče! trgne rječ starica Anka, i upre oči u redovnika. Što je opet zaboga?

— Turci udaraju na Beč i provaljuju u Njemačku. Sve što oružje nosit može kupi se u hajduke i zasieda jim životu. Dubovića su robili, Dobrenića zarobili, „udariše glave, da razprše ovce,“ a sad se spremaju na „Vidin.“ Duž i Žabak, Kurda i Mučinj već su za odpor na nogama. Mi smo udesili potrebite naredbe. — Al Alizija, čujem, spravlja nam mreže, jer se kani poturčiti, a njemu je u nas sve poznano!

— Ah! sladki mužu! cikne na to starica, šalji što prije tu guju iz našega područja. Kraj njegove kćeri moje diete da se poturči!? O, sveta Gospo, u onaj čas da ni mene nema. — Ta ono je i sad tamo! Vide!

— Nije, — odvratu fratar; ja sam vidio mladoga Vladimira čas prije pod ovim pendjerom i, pozdravivši me tisuću se dol niz bašcu.

— Vidiš, vidiš, Vide! to je on čuo naš razgovor. Nego spremajmo se danas, a sutra zoram, častni oče! ajdmo, — ajdmo k Duboviću. (Sliedi.) Blaž.

NOVINSKI GLASI.

— Na Hrvatskom Saboru s 79 proti 10 glasova prihvaćena je nagoda pro kraljevinskih odbori osnovana. Dakle učvrstjen je temelj na kom će sabor u buduće razvijat svoje dilovanje na boljak naroda.

— Nj. Veličanstvo je blagoizvolilo povlastiti učitelje razreda mudroslovnog na kološvarskom Sveučilištu, da se mogu Doktorima nazivat. Nikidan su toga zavoda učitelji svi u skupu iskali od ministarstva naslov visokorodjenstva i jedno i drugo bolje bi bilo zavriedit, nego moljakat. Još je silu ljudi na svietu, što ih možeš kakono reče jedan bunjevački izrodica, s jednom kašikom čorbe za svoj skut svezat.

— U Indii kasape se ljudi na tisuće po krvoločivi risi a u turskoj po razbojnici. Iz Epira i Tesalie, mole ljudi cara : da već suzbije ovu grozovitu silu, ili im dopusti, izseliti se iz domovine, u kojoj neima sigurnost ni osoba ni imovina.

— U američanskoj pokrajini kentuki grozno se pomolila kolera koga je spopala, toga je nemilice i umorila. Bože pomiluj nas!

— Braunšveigski herecg skoro je umro u Genfu. i ovom gradu sve svoje blago ostavio, sad su mu otvorili sanduke i u njima u gotovom 100,000 fr. obveznicam 16 miliona našli, i prigledaju diamante kojiće ciena ako ne više barem toliko izneti. Srećna varoš! Zašto nije taj princ kod nas umro, ovaka baština mogla bi nam i vjeresiu uskrisit, i ovogodišnju oskudicu ukrotit.

— Kako se vidi Rusi neće da se povraćaju iz khive, pa to glavobolju zadaje inglezom, al nije to baš ni niemcem po volji. Zato neće ni da pohvale rusa što ukida sužanstvo kud god rukom dohvaća.

— Dunavska parabrodsko družina pod imenom „Magjarska“ poznata dospila je do ponora uništenja — kuda će je strmoglavitii neumjetnost uprave : sad pozivlje Dioničare da je spase jednim milionom, al će se ovi teško odazvati. Kod nas neumjetnost i nevirnost zakopava i najživotnija poduzetja.

— Milan Presvjetli knez Srbski prijazno je u Beču primljen, ruske „Vjedemosti misle : da će Srbsko austro-ugarsko sporazumljenje ovećati ugled Srbije prama Porte, što će mnogo pomoći kršćjanstvu koje još gorko stenje pod igom turskim.

— Dosad su slobodni zidjari poznati bili, kao potajni rovani, a sad su u Amerike gradu Filadelfia sagradili crkvu koja ih je stala jedan, milion i dvista dollara, svećano se otvora 25, 27 rujna, čekaju do 100,000 gostiuh. Vele da je crkva poput labyrintha, sagradjena, spodobno načelima koja su samo stariim članovima otkrivena.

— Magjarske novine razborito diluju : kad županijske

oblasti pozivlju : da se u očigled prieteće oskudice unapried postaraju i po gradovi i seli Sborove sastavljaju : kojima bi pripadala briga za obskrbljenje nevoljnikah.

— I talianski kralj se odlučio pohodit Beč oko 20 Rujna, odkud će svrnit u Berlin svojem prijatelju. Tko zna kakim ogorčenjem izustjivaše taliani prije nekoliko godina „Tedesco,“ taj se čudi ovom prijateljstvu. Koren mu je u glavi g. Bismarka, koji će se takodjer za onda desiti u Beču.

G A Z D A L U K.

Proti hrdji žita poprimila je magj. vlada za Ugarsku strožije mjere, pa smiera tamo, da se sjetveno sjeme izmieni boljim, dapaće američanskim. Ja sam pred 2 god. kupio za pokušaj u Pešti jedra američanskih sjemena, pa kraj visokih latih našao sam u bašči sasvim prazno klasje. Usuprot pako ministerialnomu savjetu, odbija sa mnomu američansko sjeme i neki Makso Liščić, novogradski seljak u župan. belovarskoj, komu su stari gospodari bili sjetovali : da se sjeme šenično proti snieti (hrdji) tuši krečom, il pokvasi raztopljenom galicom. Poklem je, veli, sve i sva zahman pokušavao, daje gazdam i poljodjelcem ov savjet. „Ori, seljače! dobar prelog il parlog, il pako 2 god. staru krčevinu, tri puta ; a isto toliko drljaj. Gledaj jako, il srednje suho vrieme sjetve bilo to rano il kasno u jeseni. Nežanji šeniće nikada prije zadnjeg dana u mjesecu srpnju. Nastoj zatim da samo staru, dobro izsušenu šenicu posiješ. Učinio li si sve to pomnjivo, pa ti još šenića bude hrdjava, nazovi me — drugim, t. j. nepoštenim čovjekom. — Toliko poštenje vriedno pokusa!

Kako možemo stjenice potamaniti? Šlezki list „Lndrv. Ztg“ veli : tko hoće da u krevetu potamani stjenice, neka uzme mlade grančice od vrbe. Te svrži (grančice) treba oguliti, u svežiče tako debele svezati, što ih možemo svima prstima obuhvatiti. Te svežiče ponamještajmo redom u krevet. U nje će se stjenice, ma se osušile grančice i kroz godinu ostarile, obdan jagnuti i u njih ostati, sbog duhe (sage) mladica, koja jim prija. Izvadi svežiče potući stjenice, te ošiščene vrvice ponamjesti opet u krevet. Vremenom iztriebit će se posve ta gamad stjenicah.

Što vriedi jedan korun (krumpir)? Po „N. Sl.“ izračunao je professor Tyndel koliko vriedi jedan krumpir. On veli : jedan jedincati krumpir mogao bi razploditi krumpire, da jih bude svemu svietu dosta. Ako bi svaki krumpir dao u godini samo deset krumpirah, u deset godinah razgojilo bi se iz onoga jednoga krumpira deset milijunah gomoljikah, a to bi bilo svemu svietu za sjeme dosta. Pretekli samac krumpir vridio bi dakle toliko, da bi manje kvara bilo, da propadne London i Nevjork, nego li onaj krumpir!

Blaž.

N A U B A V I E S T.

Onoj gospodi bunjevačko-šokačkim svećonikom, koji bi se još možda sniivali kološtarskoj slovačkoj gimnaziji, te za gradnju njezine palate u ime Božje odćitali nekoliko sv. misicah „ad intentionem dantis,“ budi na ubaviest : da od misah. ustupljenih u rećenu svrhu po visokoćastnoj gg. linačkom i reznanskom biskupu, ima još neko 150 da se Svevišnjemu na žrtveniku prikažu do konca ove godine. Nadje li se dakle još koj rodoljubivi i sdušni svećenik, pa bi od njih htio koju na odćitanje pruzeti, to ga lepo molim, da svojom rukom napiše broj prijelih misah s podpisom častna si imena, to taj rukopis upravi il na prećastni ordinarijat djakovački il na mene, il neposredno na ravnatelja gimnazije kološtarske g. Martina Čulen-a (z. p. Znyo-Várallja) u turočkoj županiji.

Kurd, 27. kolovoza, 1873.

Blaž Modrošić.

Visina vode dunavske.

Budimpešta 5-og Ruj. : 6' 7" nad 0. opada.

Požun 5-og Ruj. : 6' 4" nad 0. „

Vrieme : Zahladnilo, skišom.